SONIA VELTON

ROMÁN O ŽENSKEJ SILE,
ZRADE A KRUTOSTI

Lindeni

Báthoryčkina dcéra

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Sonia Velton
Báthoryčkina dcéra – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2025

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS MEDIA

Báthoryčkina dcéra

Báthoryčkina dcéra

SONIA VELTON

Preložila Miriam Ghaniová

Lindeni

Venujem svojej matke Sandre

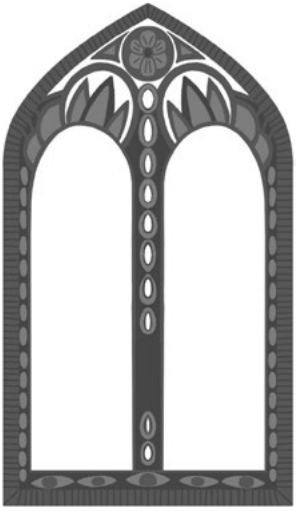

Historická poznámka

Grófka Alžbeta Báthoryová v roku 1573, keď mala trinásť rokov, údajne porodila nemanželské dieťa. Dieťa, dievčatko, rýchlo zaviazali do povojníka a odovzdali istému dedinčanovi, aby ho vychoval v jednej z dedín v okolí hradu.

História nezaznamenala, čo sa s dieťaťom stalo potom.

Keď 29. decembra 1610 v Uhorsku zatkli Alžbetu Báthoryovú, takzvanú krvavú grófku, za údajné vraždy mnohých mladých dievčat, spolu s ňou zatkli aj jej štyroch „komplicov". Boli to: Ján Ujvári alias Ficko – *johannes factotum* (chlapec na všetko), Ilona Jóová Nagyová, bývalá pestúnka grófkiných detí, Dorota Sentešová, vyššie postavená slúžka, a Katarína Benická, práčka.

„Nedovolím, aby ma ovládali muži."

GRÓFKA ALŽBETA BÁTHORYOVÁ
(list Jurajovi Bánffymu, 3. februára 1606)

Videl, ako slnko zmizlo, a z jaskynnej priepasti vyšla príšera, ktorá mala podobu ženy.

Orlando Furioso, Canto (Spevy) 42, 1532

Prológ

V tomto obrátenom svete môže byť slúžka kráľovnou. Môže sedieť na drevenom tróne a všetci okolo sa jej budú klaňať a počúvať ju. Jej slovo bude zákonom.

„Povedzte nám niečo o tej knihe," prehovorí prokurátor. On je ten kráľ, ten, čo povýšil túto chovateľku zvierat, túto krajčírku, na také vznešené miesto.

„Patrila grófke," povie. „Bola v truhličke z ružového dreva v jej knižnici."

Prokurátor sa nepýta, ako sa slúžka dostala do grófkiných komnát. Podrobnosti sú v súdnej sieni rovnako nežiaduce ako deti; len nepríjemné a zbytočné.

„Ty si ju otvorila?"

Pokrčí plecami. „Kľúč bol vždy v zámke."

„Čo bolo vnútri?"

„Kniha… vyzerala ako účtovná kniha."

Spomienka na knihu dievčinu znervózni. Bola to taká zlovestná vec; súpis úmrtí, katalóg nešťastia. V ruke drží malú drevenú húsku. Ktosi jej raz poradil, aby ju pohladila po krku,

ak by cítila obavy alebo smútok, a ona to teraz robí, pričom palcom prechádza po opotrebovanej ryhe na jej krku.

„A čo v nej bolo?“ Prokurátor sa snaží potlačiť netrpezlivosť v hlase, ale cíti, že toto dievča pozná dôležité dôkazy. Je iné ako ostatní svedkovia so svojimi príbehmi o mŕtvolách a popáleninách, jazvách a doráňaných telách. Malo s grófkou vzťah, ktorý ostatné dievčatá nemali. Musí ho rozlúsknuť ako škebľu a vytiahnuť z nej perlu.

„Bol tam zoznam mien dievčat a pri každom z nich bolo napísané, ako zomrelo.“

„Veď ona nevie čítať!“

Ten hlas znie z galérie, je prenikavý ako píšťalka.

„Videla som, že je to zoznam mien, bol dosť jasný,“ trvá na svojom dievča.

„Kto napísal ten zoznam?“

„Bol to grófkin rukopis, záznamy o všetkých dievčatách, ktoré zavraždila, aj o tom, ako to urobila.“

V súdnej sieni zašumí, ale prokurátor chvíľu mlčí. Pozrie na porotu, na dvadsať mužov, ktorí v tomto obrátenom svete teraz grófku súdia. Vidí dokonalý strih ich šiat, tuk, ktorý im vypĺňa líca, morálnu istotu ich pohľadov a v tej chvíli vie, že to bude ľahké.

„Koľko tam bolo mien?“ spýta sa.

Dievčina-kráľovná sa pomrví na svojom dočasnom tróne. Má problém s novou vlnenou spodničkou, ktorá ju pichá. Nové kožené črievice ju zas tlačia, pália. Je zvláštne, že zo všetkých dievčat prežilo práve toto a ostatné zomreli. Zo všetkých dievčat, ktorým zašili ústa, sa tomuto podarilo tie svoje otvoriť.

„Stovky,“ odvetí.

LETO

Uhorsko, 1610

Lovci dievčat

Prichádzajú po poľnej ceste, ktorá sa tiahne popri chatrči, potom mizne na úbočí husto porastenom borovicami. Nevidí ich, všimne si len, že husi pri jej nohách prestali štipkať trávu a naklonili hlavy k ceste, v ľadovomodrých očiach sa im zračí rozhorčenie.

Otočí sa a mľaskne jazykom. „Kto sú tí dvaja, moje malé priateľky?" opýta sa husí a oprie si košík s obilím o bok.

Je to zvláštny pár: dvojica kráčajúca do kopca v neskorom popoludní. Žena, zadychčaná a červená od letnej horúčavy, a mladý muž kráčajúci vedľa nej vo vysokých kožených čižmách, z kalapu mu sebavedome trčí pierko.

„*Apa*, máme návštevu," oznámi dievča starcovi, ktorý sedí na lavičke pri vybielenej stene chalupy a drieme v tieni hrubej slamenej strechy.

Starec sa pohne, až keď sa rozletia husi, pohoršene gágajúc na vysoké čižmy šliapajúce po vzácnej tráve. Starec chvíľu žmurká do zapadajúceho slnka a potom vstane.

„Prišli sme z Čachtického hradu," povie dôležito muž v čižmách. Starec zblízka vidí, že je to skôr mládenec ako muž, pokožku má ešte hladkú, ledva mu na nej stihlo vyrašiť pár fúzikov. Staršia žena odstrčí hus, ktorá sa jej priplietla pod nohy a ešte stále štipká trávu. Usmeje sa, lapá po dychu, ale oči rozhodne upiera na dievča.

„Ja som Dorota Sentešová," povie po chvíli, „a toto je Ján Ficko Ujvári. Prišli sme sem z mesta, lebo sme počuli, že vaše dievča si hľadá prácu."

„Zle ste počuli."

Dievča sa zamračí. Starcove slová znejú nečakane ostro ako nabrúsená čepeľ.

„No tak, pane," nedá sa odbyť Dorota Sentešová, „ktoré dievča by nechcelo pracovať na dvore grófky Alžbety Báthoryovej? Každé dievča z okolia súhlasí, že pôjde s nami do Čachtíc."

„Tak si ich vezmite a nás nechajte na pokoji."

Žena sa zhlboka nadýchne, potom sa obráti k dievčaťu a znova sa usmeje. Je to strojený úsmev, pomyslí si dievča, nie láskavý, ktorý vychádza z duše. Len jej spočinie na tvári, pekný ako slnečné svetlo, ale zmizol by s prechádzajúcim mrakom.

„Môžeš ma volať Dorka, dieťa. Všetci mi tak hovoria. Ako sa voláš ty?"

„Borka. Oficiálne Barbora."

„A tvoje priezvisko?"

„Volajú ma Husiarka."

Mladík si odfrkne. „Borka-husiarka!"

„Áno," povie dievča vyrovnane, „a teba volajú Ján Ujvári, chlapec z podhradia. Tak to chodí u ľudí, ktorí pochádzajú odnikiaľ, preto nemajú mená, iba rôzne prezývky."

Mladíkova tvár potemnie, ale nepovie nič. Borka si všimne pierko v jeho klobúku, je z orla; biele naspodku, potom tmavšie s takmer čiernym končekom. Naozaj výnimočná ozdoba pre obyčajného chlapca, služobníka z hradu.

„No, Borka-husiarka," hovorí Dorka, „máme pre teba prácu v Čachticiach. Moja pani potrebuje slúžky a krajčírky. Vieš šiť? Variť? Aj keby si vedela iba ošklbať hus, na tom nezáleží. Naučíme ťa všetko, čo treba."

„Dievčaťu stačí to, čo vie," hundre starec.

„Naozaj?" Dorka si Borku premeria od hlavy po päty, prezerá si hrubé plátno jej čepca a rukávy košieľky, trochu príliš krátkej na jej štíhlych rukách, trochu ušpinenej na zápästiach. Jej oči sa pristavia na tvári dievčaťa, na vrkoči prehodenom cez plece, tmavých lesklých vlasoch ako vyleštené drevo, až po konce, kde sa zvlnili a zosvetleli dozlata. „Dievča je veľmi pekné," povie. „Nechceš pre ňu manžela? Alebo tu má stráviť celý život a prehrabávať sa v husom truse?"

Ficko sa zasmeje. „Môže byť paňou jabloňového sadu," povie, naširoko rozhodí rukami, aby gestom ukázal na sad rozprestierajúci sa za chalupou, a potom vystrúha zložitú poklonu.

„Radšej to ako mŕtva," zašomre starec.

„Čo tým myslíš?" spýta sa Dorka.

„Dobre vieš, čo mám na mysli. Počul som, že dievčatá, ktoré idú na Čachtický hrad, sa už nikdy nevrátia."

Dorka sa uškrnie a vzdychne. „Nesmieš veriť klebetám. Moja pani nemôže ponúknuť miesto hocakému dievčaťu. Tie príbehy sú nezmysly, čo šíria bláznivé ženské, ktoré grófka prepustila."

Starec sa zasmeje. „Andráša z Kerezstúru by som nenazval bláznivou ženskou. Je to hlavný notár a prihlásilo sa mu už veľa svedkov."

Dorka nedokáže skryť netrpezlivosť. „Spýtaj sa sám seba," povie. „Čo môže vedieť poddaný z podhradia o mojej panej?"

„Čo tí ľudia hovoria, *apa*?" spýta sa dievča.

Skôr než starec stihne odpovedať, Dorka ho preruší. „Voláš ho *apa*, ale tento muž nie je tvoj otec, však?" Jej hlas sa zmenil; je nižší, kadencia pomalšia. Dievčaťu znie v ušiach úlisne, nechápe význam slov.

„Je to môj otec," tvrdí.

„Samozrejme," prisvedčí Dorka, „aké by bolo úžasné, keby bol svet taký jednoduchý, ale nie je, drahé dieťa. Koľko máš rokov?"

„Pätnásť."

„Takže si už žena." Dorka ju pozorne skúma. „Vieš, čo robia so ženami, čo žijú s mužmi, ktorí im nie sú ani manželmi, ani otcami?"

„Dosť," upozorní ju starec, ale Dorka ho ignoruje.

„Odrežú im nos," pokračuje, „aby všetci vedeli, že sú to pobehlice!"

„Som starý!"

Dorka si ho premeria. „Ešte nemáš ani šesťdesiat rokov, takže si dosť mladý, dokážeš sa pobiť hoci aj s miestnymi mládencami. Sme v Trenčíne len deň a už som počula, čo sa o vás dvoch hovorí."

„Kto počúva klebety?"

Dorka sa široko usmeje. „Máš pravdu. Možno by ani jeden z nás nemal súdiť toho druhého. Dobre, nerob si z tých rečí ťažkú hlavu. Pokiaľ nám to dievča dáš, poviem klebetníkom, že som ťa videla na vlastné oči a že si dobrým otcom tomuto dievčaťu, nič viac."

„Prečo to znie ako hrozba?" spýta sa starec.

„Nie je to hrozba, je to prosba: dovoľ Borke, aby išla s nami na hrad slúžiť grófke. Toto dievča je príliš dobré, aby páslo husi alebo sa stalo ženou nejakého surovca, napríklad kováčovho syna."

Jozef sedí v chalupe za kuchynským stolom a strúha rezbárskym nožom kus dreva. Husté hobliny padajú na podlahu okolo neho, no on pomaly a rozvážne pohybuje nožom hore a dole.

Borka sa usmeje, keď pred neho položí tanier s bravčovým mäsom a fazuľou. „Čo strúhate?" spýta sa a sadne si oproti nemu. „Dorkinu hlavu?"

Jozef sa napriek všetkému zasmeje a s povzdychom položí drevo na stôl. Už sa črtá tvar lebky, a to je nos? Obludne dlhý, podobný zobáku, s dvoma očami, prázdnymi otvormi urobenými dlátom, ktoré jeho pomstychtivá ruka vtlačila hlboko do dreva.

„Nie," povie Jozef, utrie si ruky do košele a vezme do ruky krajec jačmenného chleba. „Nebudem strácať čas vyrezávaním podoby Dorky ani jej mladého pomocníka."

Fazuľa sa dusila nad otvoreným ohniskom v kotlíku, Borka ju ochutila feniklom. Starec si namočí hrubý krajec do omáčky a potom si odhryzne.

„Prečo ste taký nahnevaný, *apa*?"

Jozef odloží chlieb na tanier, pomaly prežúva, ale jedlo mu akosi nechutí. Potom si zaborí čelo do dlaní a sklopí zrak. Chvíľu tak zostane, kým dievča rozmýšľa, či má vstať a podísť k nemu. Jozef k nej ponad stôl vystrie ruku a otvorí dlaň. „Ach, Borka," zašepká, keď mu ju podá, „som smutný, pretože viem, že má pravdu."

Borkou prejde chlad napriek teplému večeru, napriek ohňu, ktorý horí v peci. Napne sa, akoby chcela odtiahnuť ruku, ale

starec ju pevne drží. „Už tu nemôžeš zostať," povie jej. „Dobre to vieš."

„Ale vy ste mi to sľúbili," zašepká.

„Aj som to dodržal." Jozef jej pevnejšie zovrie ruku, aby sa utvrdil v pravdivosti toho, čo hovorí. „Sľúbil som jej, že ťa ochránim, a to som aj splnil. Teraz sa musím sám seba spýtať: poruším sľub, keď ťa pustím preč, alebo keď ťa tu nechám?"

Borka pomaly odtiahne ruku a on ju tentoraz pustí. Sadne si na stoličku a pozrie na jedlo, nedotknuté na tanieri.

Prejde niekoľko okamihov, kým Jozef opäť prehovorí. „Toto nie je život pre teba," povie, „tu v kopcoch."

Slnko zapadá a okno nad stolom je ako paleta farieb; od ohnivých odtieňov po najhlbšie indigo, ako obloha tmavne a začína splývať s karpatskými horami. Čoskoro budú musieť zapáliť sviečku, ale ani jeden z nich sa nepohne. Potom Borka povie: „Nikdy mi nechýbali iné deti. Spriatelila som sa s husami a veveričkami, ktoré im chodia kradnúť zrno. Nechýbala mi ani škola, lebo ste ma všetko naučili. Nepotrebujem nič viac ako toto."

„Počula si, čo povedala Dorka." Jozefov hlas je drsný ako napoly ostrúhané drevo, ktoré leží vedľa neho. „Bude robiť problémy a to nepotrebujeme."

„Takže to je moja voľba?" spýta sa Borka a sleduje ho, ako berie do ruky vidličku a pichá do kúska bravčového mäsa. „Ísť s nimi do Čachtíc, alebo zostať tu a nechať si odrezať nos?"

„Nie," odpovie starec, „buď pôjdeš do Čachtíc, alebo skončíš mŕtva ako tvoja matka."